

Sören Kierkegaard, *Fruktan och bävan: Dialektisk lyrik* (Reboda: Nimrod, 1995), ISBN: 9789197228527

Som teologistudent på mitten av 1990-talet plöjde jag ett antal böcker jag varken förstod eller gav tillräckligt mycket uppmärksamhet. De verk som gick detta öde till mötes hörde antingen till den obligatoriska kurslitteraturen eller så var det ”klassiker” studenter förväntades ha läst. Jag har genom åren insett mitt behov av att läsa om ett flertal av dessa böcker. Skälen till omläsningarna har varit olika. I den här recensionen återvänder jag till en bok skriven av en dansk vilken mer eller mindre levde hela sitt liv i Köpenhamn, men som med sitt författarskap

gjort stora avtryck både inom teologin, filosofin och psykologin.

I *Fruktan och bävan: Dialektisk lyrik* skriver den danska filosofen Sören Kierkegaard (1813–1855) under pseudonymen ”Johannes de silentio”. När denne pseudonym, som inte i allt delar Kierkegaards uppfattningar, går i närkamp med en känd berättelse från Gamla testamentet, blir det avstampet för en svidande uppgörelse med den kristendoms-tolkning som var rådande i dåtidens Danmark.

Kierkegaards pseudonym kan inte förstå – eller kanske är ordet ”uthärda” ännu bättre – det faktum att det i Bibeln finns en berättelse där Gud begär av en förälder att offra sitt barn (1 Mos 22:1–18). Han kan begripa att någon offerar sitt barn för sitt land. Det är också, enligt hans sätt att se det, rimligt att någon landar i slutsatsen att Abraham kunde ha blivit en mördare. Men att detta är tron, den fulla tilliten till Gud – att likt Abraham ha en direkt och omedelbar relation med Gud vilken gör att en person är beredd att lyda rösten som talar på det här sättet – är absurt för den utomstående betraktaren av tron, liksom för Johannes de silentio.

För den som idag reflekterar över vad det innebär att förkunna Gamla testamentet är det här ett verk som, enligt min mening, fortfarande är av intresse. Jag nämner två exempel.

För det första är det här ett intressant exempel på när Bibelns berättelse fungerar som en spegel. Här finns en kontinuitet i Kierkegaards författarskap. Andra av hans pseudonymer brukar bibelord på samma sätt, även om olika ämnen behandlas. När dåtidens danska kristna läste Johannes de silentios brottningskamp var avsikten att läsarna på det sättet skulle få syn på sitt eget sätt att se på vad tro är. Inom den hegelianska filosofin, vilken vid den här tiden dominerade teologin i den danska kyrkan, var tron något att övervinna, ett stadium på vägen mot en större syntes. Eller som Johannes de silentio noterar: ”I vår tid blir ingen stående vid tron, utan går vidare.” I boken sägs det därför, inte helt utan ironi, att Abraham på 130 år aldrig kom längre än till tron.

När den här spegeln riktas mot vår samtid blir bilderna av oss själva till en fråga: Vilka synteser, tankesystem, har kyrkan av idag tagit till sig till priset att den radikala tilliten förminskas, förlöjligas eller överges?

För det andra är det här ett intressant exempel på när en text från Gamla testamentet blir det nav kring vilken reflektioner över människans existens roterar. Det Kierkegaard låter Johannes de silentio formulera är i mångt och mycket en filosofi över den troende människans villkor i den här världen. Med andra ord blir en text från Gamla testamentet – berättelsens struktur, händelseförlopp och persongalleri – en hjälp att ta tänkandet från en plats till en annan. I boken säger Johannes de silentio: ”Vad är då bildning? Jag trodde att det var en kurs som den enskilde fick genomgå för att hinna upp sig själv; och den som inte vill genomgå denna kurs, honom hjälper det föga att han är född även i det mest upplysta tidevarv” (45).

På samma sätt som bibelbruket i *Fruktan och bävan* fungerar som en spegel, på samma vis är sättet på vilket boken är skriven bitvis krävande. Läsaren blir inbjuden till att göra en bildningsresa som kostar på. Det kan mycket väl hända att ett och samma avsnitt behöver läsas flera gånger för att bli begripligt. Särskilt om målet är att den som lyssnar ska få möjlighet att hinna upp sig själv. Att få syn på sig själv och att med hjälp av texter från Gamla testamentet bli upphunnen av sig själv behöver få ta tid.

Sammanfattningsvis: Sättet att resonera i den här boken bjuder ett visst motstånd. Jag kan dock se att denna typ av svårighet, detta motstånd, då och då, också har sin plats i dagens förkunnelse. Enkla och snabba svar på svåra frågor gräver som bekant inte djup i tron. En sida av trons liv är att tron alltid behöver få utmana den troende. Inte minst om den troende tar på allvar detta oerhörda att Gud en gång sa åt Abraham att offra sin son Isak. Frågan denna omläsning lämnar kvar hos mig, den fråga jag inte kommer ifrån är: Vilken text i Gamla testamentet behöver jag placera mig i och ta med andra till för att på djupet reflektera över och förkunna trons villkor i en tid som denna? Det här är en bok jag varmt rekommenderar.

Mikael Hallenius, Akademi för Ledarskap och Teologi

DOI: 10.58412/hyb.v1i1.10645

Brent A. Strawn, *Honest to God Preaching: Talking Sin, Suffering, and Violence* (Minneapolis: Fortress, 2021), ISBN: 9781506461267

Den välkände amerikanske teologen Stanley Hauerwas brukar säga att alltför många kristna verkar ha fått för sig att Guds främsta egenskap är att "Gud är trevlig" och att kyrkans kallelse därför också är att vara "trevlig". Problemet med det är, säger Hauerwas med glimten i ögat, att det i längden blir fruktansvärt tröttsamt att hela tiden bara umgås med "trevliga" människor.

Det ligger mycket i det Hauerwas säger – mer än som kanske är uppenbart vid första anblicken. Men problemet med "trevlighet" är kanske inte främst att vi går under av tristess, utan att vi riskerar att fångas i mörkläggning, tanklöshet och våld som till syvende och sist berövar oss möjlighet till ett helande på djupet.

Det är något av detta som Brent Strawn, professor i Gamla testamentet vid Duke University i USA, reflekterar kring i sin bok *Honest to God Preaching: Talking Sin, Suffering, and Violence*. Hans primära int-

